

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VII. An peccatum veniale in damnato, per accidens, & ratione
conjunctionis cum mortali, pœnâ æternâ puniatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Alías rationes adducit S. Doctor 3. contra A gent. cap. 144. quas fusè expendunt Salmanticensis hic disp. 17. dubio 3. §. 3. sed eas brevitatis causâ pratermittimus. Unde

103 Ad rationem dubitandi dicendum est, inter culpam & pœnam non requiri æqualitatem quoad omnia, præsertim quoad durationem: nam in iudiciis humanis videmus pro brevissimo delicto perpetuam vitæ privationem, aut perpetuum exilium sæpe infligi: sed sufficere quod sit proportio inter reatum pœnæ, & inordinationem culpæ; ita ut si aeterna sit, & irreparabilis, ille quoque perpetuus & internabilis esse debeat, ut antea exposuimus.

104 Ad do quod licet actus peccati mortalis sit transitorius, & aliquando momentaneus, tamen voluntas peccandi est aliquo modo aeterna, in quantum ille qui peccat, & qui voluptatem v.g. Deo præfert, ita affectus est, ut si semper viveret, in peccato semper vellet perseverare, & tali voluptate perpetuò frui; juxta illud Gregorii Magni: *Peccator vellet sine fine vivere, ut sine fine posset peccare.* Unde etiam ex parte durationis aliqua reperitur proportio inter culpam mortalem, & pœnam aeternam, in quantum affectus peccatoris erga bonum commutabile, in quo rationem ultimi finis constituit, virtualiter & æquivalenter aeternus est. Quam rationem tangit D. Thomas 3. contra gent. cap. 14. ubi sic dicitur: *Apud divinum iudicium voluntas pro facto computatur: quia sicut homines vident ea quæ exterius aguntur, ita Deus inspicit hominum corda. Qui autem propter aliquod bonum temporale averfus est ab ultimo fine, qui in aeternum possideretur, præposuit fruitionem temporalem illius boni temporalis, aeternæ fruitioni ultimi finis; unde patet quod multò magis voluisset in aeternum illo bono temporali frui: Ergo secundum divinum iudicium ita puniri debet, ac si aeternaliter peccavisset. Nulli autem dubium est, quin pro aeterno peccato aeterna pœna debeatur: debetur igitur ei qui ab ultimo fine avertitur, pœna aeterna.*

Ad hanc rationem reducitur ea quam ex D. Gregorio idem S. Doctor adducit hic art. 3. ad 1. dicens: *Iustum est secundum Gregorium quod qui in suo aeterno peccavit contra Deum, in aeterno Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo aeterno peccasse, non secundum continuationem actus in tota hominis vita durantis, sed quia ex hoc ipso quod finem in peccato constituit, voluntatem habet in aeternum peccandi.*

105 Ad locum Augustini desumptum ex Glossa ordinaria super hunc versiculum Psalm. 71. *Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum,* dicendum est, Augustinum solum intendere, quod pœna quantum ad acerbitatem doloris excedit culpam quoad delectationis jucunditatem; sentiet enim damnatus acerbissimum & aeternum dolorem, pro delectatione modica & brevissima quam peccando percepit: non autem vult mensuram pœnæ, quam Deus infligit, quamvis gravissima & longissima sit, excedere demeritum culpæ, aut esse, secundum justam appreciationem, majorem quam illa mereatur.

ARTICULUS VII.

An peccatum veniale in damnato, per accidens, & ratione conjunctionis cum mortali, pœna aeterna puniatur?

CONSTAT ex dictis articulo precedenti peccatum veniale per se non inducere reatum pœnæ aeternæ; cum non avertat hominem ab ultimo fine, nec ipsum privet gratiâ & charitate, quæ sunt primum principium vitæ spiritualis. Sed difficultas est, & controversia inter Theologos, an saltem per accidens, & ob conjunctionem quam in damnatis habet cum mortali, pœnâ aeternâ puniatur? Quæ questio in duplici casu potest agitari, vel de peccato veniali remisso quoad culpam in hac vita, & remanente solum in altera quoad pœnam, vel de illo manente in inferno quoad culpam, & quoad pœnam. Pro resolutione, ab hoc secundo casu incipiendo.

Dico primò: Peccatum veniale non remissum quoad culpam in hac vita, & conjunctum mortali, per accidens puniatur in inferno pœnâ in aeternum duraturâ; quamvis aliâs pœna illi debita temporalis esset. Est contra Scotum in 4. dist. 21. qu. 2. Almainum, Bellarminum tomo 2. lib. 4. de pœnit. cap. 1. & alios Recentiores.

Probatum primò ex D. Thoma quest. 7. de malo ar. 10. ubi in corpore sic concludit: *Veniale peccatum non meretur pœnam aeternam ex specie sua, neque ex parte inherentiæ ad subiectum, per se loquendo, quia non privat gratiâ: sed per accidens sit irremissibile peccato mortali conjunctum, in quantum est in subiecto privato gratiâ, & sic per accidens puniatur pœnâ aeternâ.* Et qu. 5. art. 2. ad 8. ait: *Peccatum veniale in eo qui decedit cum mortali, quia nunquam remittitur, aeternâ pœnâ puniatur, propter gratiæ carentiam: & simili modo esset, si quis decederet cum originali & veniali peccato.* Idem docet hic art. 5. ad 3.

Probatum secundò conclusio ratione fundamentali, quam S. Doctor locis citatis insinuat. Peccata venialia in hac vita non remittuntur in inferno quoad culpam: Ergo nec quoad pœnam. Consequentia manifesta est, cum enim reatus pœnæ sit effectus culpæ, tandiu perseverat, quandiu permanet culpa; unde si ista in inferno nunquam deleatur, ille pariter nunquam remittetur. Antecedens verò, in quo est difficultas, probatur multipliciter. Primò, quia, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 82. art. 4. peccatum veniale remitti non potest sine mortali cum quo est conjunctum: Sed constat damnatis non dimitti mortale quoad culpam: Ergo nec veniale.

Secundò probatur Antecedens: Existenti in termino non datur remissio peccati quoad culpam: Sed damnati sunt in termino: Ergo peccata venialia non remittuntur ipsis quoad culpam.

Diges: Animæ existentes in purgatorio sunt in termino, cum sint extra statum vitæ; & tamen ipsis remittuntur peccata venialia quoad culpam, quæ in hac vita non fuerant plenè remissa.

Sed contra: Animæ existentes in purgatorio, secundum quid sunt in via, cum non totaliter pervenerint ad ultimum terminum, & habeant fidem

fidem & spem, quæ sunt virtutes viatorum, non remanent in patria; damnati verò sunt simpliciter & totaliter in termino, cum fidem non habeant, nec spem. Ergo licet peccata venialia quoad culpam animabus in purgatorio existentibus remittantur, non tamen animabus damnatorum.

110 Probatur tertio idem Antecedens: Remissio cuiuscumque peccati non fit sine aliqua applicatione meritorum Christi: Sed Christi merita non applicantur damnatis, quia non sunt Christi membra, ut docet S. Thomas 1. p. qu. 8. art. 3. nec pro illis sub tali statu existentibus Christus obtulit merita & passionem suam; unde Ecclesia dicit quod *in inferno nulla est redemptio*: Ergo peccata venialia in hac vita non remissa, non remittuntur in inferno quantum ad culpam.

Confirmatur: Infidelibus nullum remittitur peccatum veniale, cum enim sint extra Ecclesiam, & in peccato mortali propter suam infidelitatem, semper versentur, Deus illis nullam remissionem applicat: Ergo multò minus aliquam applicat damnatis.

111 Dices, pœnam debitam peccatis venialibus non remitti in inferno per satisfactionem, aut per meritorum Christi applicationem, cuius damnati sunt incapaces; bene tamen per satisfactionem, seu per solutionem pœnæ illis debita, quæ cum finita sit, potest finito tempore solvi; eo proportionali modo quo in purgatorio pœna peccatis venialibus nondum remissa debita, per satisfactionem aliquam finitam persolvitur ac remittitur.

Sed contra: Licet remissa culpa veniali pœna per satisfactionem solvi possit, culpa tamen remanente, pœna per satisfactionem remitti nequit, præsertim si sit affectus formalis aut virtualis ad culpam: Sed culpa venialis, in hac vita non dimissa, in damnatis semper remanet, ut jam ostendimus; imò cum illi sint obstinati in malo, & displicentiam nullius peccati, quæ sit actus moraliter bonus, habere possint, semper habent affectum formalem aut virtutalem ad talem culpam: Ergo per satisfactionem pœna illi debita remitti nequit, sicut remittitur animabus in purgatorio existentibus; nam ut ait S. Thomas in 4. dist. 21. qu. 1. art. 3. *questiunc. 1. Culpa venialis in eo qui cum gratia decedit, post hanc vitam dimittitur per ignem purgatorium; quia pœna illa aliquantulum voluntaria, virtute gratiæ habebit vim expiandi culpam omnem quæ simul cum gratiæ stare potest.*

112 Dico secundo: Valde Probabile est, peccatum, sive mortale, sive veniale, dimissum in hac vita quoad culpam, non puniri in inferno pœnâ æternâ, sed duntaxat temporalis. Ita docent aliqui ex nostris Thomistis cum Durando in 4. dist. 21. qu. 2. quos sequitur illustrissimus D. de Marinis, Archiepiscopus Avenionensis, hic qu. 87. art. 5. cap. 1.

Probatur ex D. Thoma in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. ad 7. ubi licet in prima responsione insinuet et oppositam sententiam, in secunda tamen quam magis approbat, aperte nostram profiteatur. Verba ejus sunt: *Ad quantum dicendum quod (damnatus) pro illa parte pœnæ quæ sibi dimissa est in confessione vel contritione, nunquam punietur, sed pro residua, in æternum tamen, ut quidam dicunt, quia ratione fori in quo punietur, æterna pœna debet*

Tom. III.

atur: sicut est in venialibus, quæ in purgatorio puniuntur pœnâ temporalis, & in inferno æternâ. Sed hoc non videtur simile, quia veniale idem in inferno æternaliter puniuntur, quia semper manet, cum non sit ibi aliquid quod culpam delere possit; sed pœna ex hoc ipso quod solvitur, expiatur. Et idem alii dicunt, quod pœna, cuius est aliquis debitor post culpam remissam, in inferno punietur temporaliter. Nec propter hoc sequitur quod sit inferno redemptio, quia pœna solvitur, non redimitur: nec est inconveniens quod quantum ad aliquid accidentale pœna inferni minuaturs usque ad diem iudicii, sicut etiam augeatur. Quibus verbis S. Doctor conclusionem nostram & docuit, & probavit. Idem enim peccatum veniale, non remissum in hac vita quoad culpam, per satisfactionem in inferno remitti non potest quantum ad pœnam, quod in inferno semper remaneat, & nunquam deleatur quantum ad culpam, & remanente culpâ, rears pœnæ definire nequeat, ut in præcedenti conclusione exposuimus. Ergo si supponatur peccatum veniale aut mortale dimissum in hac vita quantum ad culpam, non est cur per satisfactionem condignam & æqualem pœna temporalis ipsi debita in inferno solvi non possit.

Dices, talem pœnam, licet condignam & æqualem culpæ, non esse sufficientem; quia cum sit invita & involuntaria in damnatis, nequit Deo esse grata & acceptabilis.

Sed contra: Licet ad meritum vel satisfactionem requiratur quod pœna quæ toleratur sit voluntaria, seu spontaneè acceptata, non tamen ad satisfactionem; ad illam enim sufficit æqualitas inter pœnam & culpam, juxta illud Apocal. 18. *Quantum se glorificavit, & in deliciis fuit, tantum dabo illis tormentum & luctum.* Unde etiam in humanis reus qui sustinet pœnam à Judice taxatam & præscriptam, solvit debitum iustitiæ, licet eam non spontaneè, sed invitè patiatur.

Objicies primò contra primam conclusionem: Deus, ex communi Theologorum axiomate, punit citra condignum, & remunerat ultra condignum: At si in inferno pœnâ æternâ puniret peccata venialia, non remissa quoad culpam in hac vita, ea non citra, sed ultra condignum puniret; cum pœna duntaxat temporalis peccato veniali deberetur, ut articulo præcedenti ostendimus: Ergo ea non punit in inferno pœnâ in æternum duraturâ.

Respondet Delugo disp. 10. de pœnit. sect. 2. Deum non punire in inferno peccata venialia ultra, sed citra condignum, quia ita attemptat pœnam venialium in inferis, ut quæ futura erat temporalis, fiat quidem æterna, sed cum temporalis futura esset valde intensa, æterna fiat ita levis intensione graduum, ut propter illam levitatem & tenuitatem intensiōnis, et si æterna, non excedat tamen temporalem, quæ futura erat valde intensa. Sed hæc solutio cum sit omnino voluntaria, & gratis excogitata, eadem facilitate rejicitur quæ asseritur. Unde

Meliùs & solidiùs respondetur, Deum non punire in inferno peccatum veniale ultra condignum: quia licet ei per se debita non sit pœna æterna, ipsi tamen debetur per accidens, ex mutatione status, & conditione subjecti: dum enim est in subjecto privato gratiâ, & conjun-

N n n 2 gitur

gitur cum mortali, firremissibile, culpa autem per accidens irremissibilis, per accidens pœnam æternam de condigno meretur. Solutio est D. Thomæ loco in prima conclusione adducto.

117. Objicies secundò contra secundam conclusionem. Unanimis Ecclesiæ consensus tradit in inferno nõ tantum nullam esse redemptionem, sed nec etiam ullam pœnarum mitigationem: At si peccata venialia & mortalia dimissa in hac vita quoad culpam, non punirentur in inferno pœnâ æternâ, sed duntaxat temporali, daretur in damnatis quædam pœnarum remissio & mitigatio, ut patet: nam quando pœna illa temporalis esset soluta, non tantam pœnam quantam antea experirentur: Ergo talia peccata in inferno pœnâ æternâ puniuntur. Minor est evidens, Major verò suadet: tum quia damnati sunt in termino qui est profusus invariabilis; tum etiam quia diviti ej uloni gutta aqua ad linguæ suæ refrigerium ab Abrahamo denegata est; ut per hoc designaretur, nullum refrigerium, nullamque pœnarum mitigationem esse in inferis. Quare Augustinus in Psal. 105, proponit hoc dubium, an pœna damnatorum aliquando mitigentur? Et respondet non ita mitigari, quasi ea quam quisque semel subiit fiat mitior, aut totaliter, aut per intervalla, quandoquidem dives ille, qui guttam aquæ petit, eam non obtinuit. Hinc Theologi inferunt, nedum improbabilem, sed etiam effoneam planè ac intolerabilem esse quorundam Antiquorum opinionem, qui existimant dæmones, & animas damnatas, in pervigilio Paschæ, quod olim Christiani precibus & sacrificiis traducere solebant, à tormentis quiescere. Quam sententiam Aurelius Prudentius in hymno de novo lumine Paschalis sabbati, his verbis expressit.

*Sunt & Spiritibus sapè nocentibus
Pœnarum celebres sub styge feræ:
Illâ nocte sacer quâ redit Deus
Stagnis ad superos ex Acheronticis,
Marcent supplicis tartara nitibus,
Exultat que sui carcere orio
Umbrarum populus, liber ab igne,
Nec ser vent solito flumina sulphure.*

118. Respondo ex D. Thoma loco in secunda conclusione relato, quod licet pœna inferni non remittatur aut minuat quantùm ad aliquid essentialis; quia pœna essentialis damnatorum est invariabilis, sicut & gloria essentialis Beatorum, eò quod utrique sint in termino; bene tamen quantùm ad aliquid accidentale; nam sicut pœna accidentalis damnatorum augetur, ita & potest diminui. Unde ad Augustinum dicendum est, vel ipsum locutum fuisse de pœna essentiali damnatorum, vel non respexisse ad hunc casum particularem de peccatis venialibus aut mortalibus remissis in hac vita quantùm ad culpam, quando dixit eam, quam quisque in inferis semel subiit pœnam, nunquam remitti, aut fieri mitiorem, sed spectasse solum communem legem & rationem peccatorum propter quæ damnati patiuntur, quæ sunt præcipuè mortalia, & venialia, in vita non remissa quantùm ad culpam.

119. Objicies tertio contra eandem conclusionem. D. Thomas in 4. dist. 21. qu. 1. art. 2. questionc. 3. ait: *in illis qui damnantur non potest aliqua pœna dimitti, neque aliquis reatus tolli, cum careant charitate, per quam & culpa purgatur, &*

reatus tollitur: & idè culpa venialis in eis semper manebit, vel reatus ejus, etiamsi ante peccatum mortale veniale dimissum fuisset quantùm ad culpam, manente reatu; & propter hoc æternaliter damnati de venialibus puniuntur. Quibus verbis S. Doctor aperte docet peccatum veniale, dimissum in hac vita quoad culpam, puniri in inferno pœnâ æternâ.

Respondeo D. Thomæ ibi quidem hanc sententiam ut probabilem tenuisse, sed postea distinctione sequenti qu. 1. art. 1. ad 7. rem accuratius examinantem, nostræ sententiæ, ut veriori & probabiliori adhæsisse, ut patet ex verbis quæ in secunda conclusione retulimus.

ARTICULUS III.

Qualis & quanta pœna peccato mortali debeat?

Dico primò: Unicuique peccato mortali duplex pœna debetur, scilicet damni & sensus.

Explicatur conclusio, & quid nomine pœnæ damni & sensus intelligi debeat, breviter declaratur. Per pœnam damni intelligitur amissio bonorum, quæ hominibus ex divina promissione debentur, inter quæ potissimum est ultima beatitudo, in clara Dei visione consistens, quæ est nobilissima hæreditas, & patrimonium filiorum Dei, ad quod adoprantur per gratiam: unde amissio hujus divine visionis, quasi per antonomasiam pœna damni dicta est. Pœna autem sensus vocatur, quæ inferendo aliquid disconveniens & nocivum, sive animæ, sive corpori, torquet & affligit. Quia enim nocumenta afflictiva potissimum sensibus percipiuntur, inde tota hæc pœna, sive ad corpus, sive ad animam spectet, pœna sensus appellari solet. Hoc præmissio.

Posset probari conclusio ex multis Scripturæ testimoniis. Sed sufficiat sententia extrema à Christo his verbis in die iudicii pronuntianda: *Discedite maledicti in ignem æternum &c.* nam particula hæc, *discedite*, exprimit pœnam damni seu separationis à Deo: hæc verò, *in ignem*, declarat pœnam sensus, causandam præcipuè ex igne inferorum, agente in corpora, & in spiritibus reprobos; denique ultima particula, *æternum*, perpetuam utriusque pœnæ durationem designat.

Eandem verisatem ratione congruâ suadere nititur S. Doctor hic art. 4. Pœna (inquit) debet culpæ commensurari: At in peccato lethali duo sunt, nempe averio à Deo summo & incommutabili bono, & conversio ad bonum creaturæ commutabile, ut ex illo Jeremiæ aperte innuitur: *Duo mala fecit populus meus, dereliquerunt me fontem vivum, & foderunt sibi cisternas dissipatas:* Ergo ut sit proportio inter pœnam & culpam, duplex debet illi pœna à Deo infligi, nempe pœna damni, quæ aversioni respondet, & pœna sensus, quæ conversioni inordinatæ commensuratur. Unde Isaiæ 14. dicitur: *suscepit impius de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Et Apocal. 18. *Duplicate illi duplicia secundum opera ejus.*

Dices: Juxta doctrinam ejusdem D. Thomæ, peccato eâ ratione debetur pœna sensus, quia est voluntarium per propriam voluntatem; idè.